

REVIZIA: ETAPĂ ESENȚIALĂ ÎN ASIGURAREA CALITĂȚII

LAURA MIHĂILESCU

SERVICIUL COORDONARE TRADUCERI

INSTITUTUL EUROPEAN DIN ROMÂNIA

SUMAR PREZENTARE

- Revizia
 - Cine?
 - Ce?
 - Când?
 - Unde?
 - Cum?
 - De ce?
- Exemple

CLASIFICAREA OCUPAȚIILOR DIN ROMÂNIA (COR)

- Revizor lingvist
- Revizor jurist
- Terminolog

Informații despre COR:

<http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/2014-domenii/munca/c-o-r/66-munca/2250-c-o-r-detalii>

COR VS. STANDARDE OCUPAȚIONALE

- 264302 interpret
- 264303 interpret relații diplomatice
- 264306 traducător (studii superioare)
- 264307 **translator**
- 264311 **translator emisie**

Lista standardelor ocupaționale pe site-ul Autorității Naționale pentru Calificări (<http://www.anc.edu.ro/>)

TRADUCĂTOR – CORECTOR – REVIZOR

- Traducătorul
 - abordare unidirecțională (LS→LT)
 - autorevizie
- Corectorul
 - lucrează cu LT, pe care o cunoaște aprofundat
 - verifică în special textele care se tipăresc și care sunt destinate publicului
 - cunoștințe tehnice avansate (în special programe de editare)
 - capacitate de concentrare
 - răbdare și meticulozitate
- Revizorul
 - orientare spre LT
 - lectură comparativă (LT– LS)

TERMINOLOG (1)

- Cod COR: 264310
- Grupa de bază în COR: 2643 „Traducători, interpreți și alți lingviști”

Traducătorii, interpreții și alți lingviști se ocupă cu traducerea sau interpretarea dintr-o limbă în alta și studiază originea, evoluția și structura limbilor.

Ref.: Ordinul nr. 1.832 din 6 iulie 2011 (*actualizat*) privind aprobarea Clasificării ocupațiilor din România – nivel de ocupație (șase caractere), publicat în Monitorul Oficial nr. 561 din 8 august 2011 (forma actualizată valabilă la data de 12 octombrie 2016)

TERMINOLOG (2)

- cercetare terminologică pentru a identifica termenii proprii unui domeniu, pentru a-i defini și a-i repertoria, stabilind și relația cu termenii echivalenți din alte limbi
- gestionarea terminologiilor
- bună capacitate de a colabora, de a comunica

TERMINOLOG (3)

- Competențe:
 - lingvistică în LS și LT
 - de cercetare, dobândire și procesare a informațiilor
 - tehnică
 - de traducere
 - culturală

REVIZORUL LINGVIST (1)

- Cod COR: 264309
- Grupa de bază în COR: 2643 „Traducători, interpreți și alți lingviști”

Traducătorii, interpreții și alți lingviști se ocupă cu traducerea sau interpretarea dintr-o limbă în alta și studiază originea, evoluția și structura limbilor.

Ref.: Ordinul nr. 1.832 din 6 iulie 2011 (*actualizat*) privind aprobarea Clasificării ocupațiilor din România – nivel de ocupație (șase caractere), publicat în Monitorul Oficial nr. 561 din 8 august 2011 (forma actualizată valabilă la data de 12 octombrie 2016)

REVIZORUL LINGVIST (2)

- altă persoană decât traducătorul
- experiență de traducere
- competențe:
 - lingvistică și textuală LS și LT
 - de traducere
 - de cercetare, dobândire și procesare de informații
 - culturală
 - tehnică

REVIZORUL LINGVIST (3)

- Formație filologică
- Cunoașterea aprofundată și nuanțată LT și LS
- Adaptabilitate (terminologie variată; tehnologia informației)
- Capacitatea și dorința de a învăța (specializare în anumite domenii)

REVIZORUL JURIST (1)

- Cod COR: 261914
- Grupa de bază în COR: 2619 „Specialiști în domeniul juridic neclasificați în grupele de bază anterioare”

Această grupă de bază cuprinde specialiștii din domeniul juridic neclasificați în altă parte în grupa minoră 261 – Specialiști în domeniul juridic. De exemplu, grupa de bază include pe cei care îndeplinesc funcții juridice, altele decât pledarea sau urmărirea penală a cazurilor ori prezidarea procedurilor juridice.

Ref.: Ordinul nr. 1.832 din 6 iulie 2011 (*actualizat*) privind aprobarea Clasificării ocupațiilor din România – nivel de ocupație (șase caractere), publicat în Monitorul Oficial nr. 561 din 8 august 2011 (forma actualizată valabilă la data de 12 octombrie 2016)

REVIZORUL JURIST (2)

- persoana care efectuează revizia de specialitate juridică
- altă persoană decât traducătorul/revizorul lingvist
- studii juridice
- competențe:
 - lingvistică și textuală LS și LT
 - de cercetare, dobândire și procesare de informații
 - culturală
 - tehnică

REVIZOR LINGVIST/JURIST

- Meticulozitate și verificarea sistematică a informațiilor
- Obiectivitate (stil personal al revizorului, anumite preferințe terminologice, retraducere, modificări inutile)
- Bună capacitate de a comunica (feedback)
- Capacitate de a lucra în echipă
- Capacitate de a impune standarde
- Orientare spre cercetarea terminologică
- Capacitate de analiză

REVIZIE

- „Corectură făcută în pagini a unui text ce urmează să fie tipărit.”

DEX 2009

REVIZIE

- serviciu suplimentar, menit să crească calitatea traducerii
- presupune compararea textelor din LS și LT
- verificare:
 - fond
 - formă
 - consecvență terminologică
 - registru
 - stil

REVIZIA LINGVISTICĂ (1)

- integralitatea textului tradus
- redarea fidelă a sensului textului din LS
- respectarea normelor gramaticale, ortografice și de punctuație ale LT
- redarea exactă a numelor, cifrelor, tabelelor, graficelor etc.
- consecvența terminologiei
- folosirea caracterelor românești (diacritice)
- evitarea cacofoniilor (reformulări)

REVIZIA LINGVISTICĂ (2)

- traducerea inconsecventă și/sau eronată a terminologiei de specialitate
- nerespectarea convențiilor de traducere
- *false fiends*
- calcuri lingvistice (de structură, semantice, lexicale)
- realiile (cuvinte fără echivalent semantic în altă limbă)
- imprecizie, aproximări
- erori de finisare (ex. așezare în pagină)

REVIZIA JURIDICĂ

- redarea corectă a sensului juridic din LS în LT
- redarea corectă a intenției legiuitorului
- utilizarea corectă și uniformă a termenilor juridici
- acuratețea, claritatea și coerența exprimării în LT
- respectarea principiilor de traducere stabilite în standardele profesionale

REVIZIA

- Când?
 - Etapă
 - Analiza necesității reviziei
- Unde?
 - clasic
 - telemuncă

REVIZIA: CUM? (1)

Comparare text în LS și LT

- instrument de scris (manual, aproape dispărut)
- calculator (Microsoft Office: Track Changes; Compare documents)
- programe dedicate traducerilor și bazelor de date terminologice (de ex. SDL TRADOS, SDL MultiTerm, Wordfast, MemoQ etc.)
- programe de navigare pe internet
- baze de date terminologice (ex. IATE)

REVIZIA: CUM? (2)

Comparare text în LS și LT

- baze de date monolingve (Monitorul Oficial)
- baze de date multilingve (EurLex, HUDOC)
- memorii de traducere
- glosare, tezaure, dicționare (monolingve, bilingve, de specialitate)
- alte materiale de referință (ghiduri stilistice, alte publicații)
- specialiști în domeniu

REVIZIA: DE CE?

CALITATE

EXAMPLE

Abrevieri fără punct	Abrevieri cu punct
<i>cca, dl, dna</i>	<i>nr., id., p., cf.</i>
m, km	
<i>Cl (clor)</i>	

*IER: Ghid pentru traducerea în limba română a jurisprudenței
Curții Europene a Drepturilor Omului*

EXEMPLE

- tipuri de ghilimele:
 - „...” (de regulă)
 - «...» (pentru citate incluse în cadrul altui citat)
- Dacă un citat este inclus într-un alt citat care, la rândul său, este inclus într-un alt citat, se folosește din nou primul tip de ghilimele: „...«...», ...” ...»...”.

„[...] Evaziunea fiscală a «suedezilor» I. și V. din Oradea văduvește plătândul buget național de 40 miliarde de lei [...] Ultimul scandal dezvăluit de *Academia Cațavencu* este legat de reeșalonarea datoriilor de sute de miliarde de lei către stat ale firmelor patronate de clanul M. [...].

Că gura bate guru este de notorietate în cazul clanului M. Mai toate produsele firmelor fraților M. [...] imită produse de firmă deja consacrate [...]. De asemenea, potrivit analizelor gustative de specialitate, «Palinca de Bihor» nu are nicio legătură cu ... palinca. «Atentat la spirtoasele naționale, titra *Adevărul*, în ediția din 28.07.1999: „Palinca de Bihor” confiscată de O.P.C. la Suceava este un fals grosolan [...]». Sărăcit de campania de repunere în drepturi a adevărului despre palincă, *Adevărul* face un stânga-împrejur de-i amețesc cititorii.”

IER: Ghid pentru traducerea în limba română a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

EXAMPLE

- paranteze: rotunde și drepte
 - nivelul 1: (...)
 - nivelul 2: [...(...)...]
 - nivelul 3: (...[...(...)...]...)

Dispozițiile legale și jurisprudența internă relevante sunt descrise în hotărârea *Brumărescu împotriva României* [(GC), nr. 28342/95, pct. 31–44, CEDO 1999–VII] și în hotărârea *SC Mașinexportimport Industrial Group SA împotriva României* (nr. 22687/03, pct. 22, 1 decembrie 2005).

IER: Ghid pentru traducerea în limba română a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

EXAMPLE

- Bara oblică nu este precedată sau urmată de blanc.
Cererea nr. 23957/03, Decizia nr. 105/2004 a Curții Constituționale
- în scrierea cu cifre a numeralelor fracționare
Guvernul reamintește că respectivul contract de vânzare-cumpărare se referea numai la casă și la terenul de 55/453 m², și anume la echivalentul unei suprafețe de teren de 55 m².

*IER: Ghid pentru traducerea în limba română a jurisprudenței
Curții Europene a Drepturilor Omului*

EXEMPLE

SCRIEREA CU LITERĂ MARE SAU MICĂ

- cu literă mare
 - denumirile instanțelor românești atunci când sunt individualizate
Tribunalul Bihor, Judecătoria Botoșani, Curtea de Apel București, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Curtea Constituțională, Curtea Supremă de Justiție, Tribunalul Militar Cluj
- cu literă mică
 - denumirile instituțiilor atunci când nu sunt individualizate sau oficiale
primărie, parchet, curte de apel, minister, guvernul român

IER: Ghid pentru traducerea în limba română a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

EXAMPLE

cuvinte compuse cu prefixe „sub-”, „pre-”, „post-”

incorect	corect
sub-sector	subsector
pre-aderare	preaderare
post-universitar	postuniversitar

EXAMPLE

anglicisme (cu sau fără cratimă)

site
feedback
bypass

EXAMPLE

- Acordul
 - Articolul genitival se acordă în gen, număr și caz cu substantivul determinat.
în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional
- *IER: Ghid pentru traducerea în limba română a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului*

EXAMPLE

- Acordul cu predicatul se face la singular, în cazul în care subiectul multiplu este format din termeni la singular, care sunt coordonați printr-o conjuncție disjunctivă.

„Expulzarea sau extrădarea se hotărăște de justiție.”

- Acordul se face la plural dacă unul dintre termeni este la plural.

Posibilitatea de a contesta în mod util declarațiile sau considerațiile Ministerului Public presupune ca reclamantul sau avocații săi să fie prezenți la ședință și ca aceștia să poată avea acces la elementele aflate la dosar [...].

IER: Ghid pentru traducerea în limba română a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

EXAMPLE

- Adverbe/adjective
 - adverb: *maximum/minimum*
 - adjectiv: *maxim/minim*

Curtea reiterează că respectivul control judiciar prevăzut de art. 5 § 3 din convenție trebuie să intervină în maximum patru zile de la arestare.

În orice caz, guvernul consideră că suma maximă care ar putea fi acordată este de 276 377 USD sau 225 136 EUR [...].

IER: Ghid pentru traducerea în limba română a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

EXEMPLE

- FR: objecteur de conscience
- EN: conscientious objector
- RO: obiector de conștiință

Sursa: cauza CEDO Chiragov și alții împotriva Armeniei (Cererea nr. 13216/05), pct. 77 și 154

Definiție: „jeune homme qui, avant son incorporation, se déclare, en raison de ses convictions religieuses ou philosophiques, opposé en toutes circonstances à l’usage personnel des armes.” <http://www.larousse.fr>

- http://www.ier.ro/sites/default/files/pdf/newsletter_septembrie_ro_2016.pdf

EXAMPLE

- *Obiector*
- nu există (încă) în dicționarele normative ale limbii române
- IATE: nu există (încă) RO, dar sunt alte limbi (de ex. EN, FR și PT: objetor de consciência ES: objetor de conciencia IT: obiettore di coscienza)
- există în texte de specialitate (de ex. obiector de conștiință în Hotărârea CJUE pronunțată în cauza C-472/13 (62013CJ0472))
- formal: respectă derivarea cu sufixul -tor, de origine latină, pentru a crea nume de agent în RO (ex. : a crea – creator, a lucra – lucrător)
- Juridic: orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie, precum și dreptul de a refuza îndeplinirea anumitor acte sau activități atunci când acestea contravin credințelor religioase sau convingerilor sale, cu alte cuvinte are dreptul de a formula o obiecție pe motive de conștiință, devenind astfel un obiector.
- Semantic: a obiecta – obiecție – obiector

http://www.ier.ro/sites/default/files/pdf/newsletter_septembrie_ro_2016.pdf

EXEMPLE

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (RO,1994)

- perifrază la art. 4 ([persoană] care refuză serviciul militar din motive de conștiință)
- deși existent în FR, *objection de conscience* este evitat în EN și RO, însă este echivalat în IT și ES

http://www.ier.ro/sites/default/files/pdf/newsletter_septembrie_ro_2016.pdf

Art. 4 § 3 lit. (b) din Convenție				
FR	IT	ES	EN	RO
b) tout service de caractère militaire ou, dans le cas d'objecteurs de conscience dans les pays où l'objection de conscience est reconnue comme légitime, à un autre service à la place du service militaire obligatoire ;	(b) il servizio militare o, nel caso degli obiettori di coscienza nei paesi dove l'obiezione di coscienza è considerata legittima, qualunque altro servizio sostitutivo di quello militare obbligatorio;	b) todo servicio de carácter militar o, en el caso de objetores de conciencia en los países en que la objeción de conciencia sea reconocida como legítima, cualquier otro servicio sustitutivo del servicio militar obligatorio;	(b) any service of a military character or, in case of conscientious objectors in countries where they are recognised, service exacted instead of compulsory military service;	b. orice serviciu cu caracter militar sau, în cazul celor care refuză serviciul militar din motive de conștiință în țările în care acest lucru este recunoscut ca legitim, un alt serviciu în locul serviciului militar obligatoriu ;

EXAMPLE

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene
(2010/C 83/02), JO C 83, 30.3.2010, p. 389

IATE: obiecție pe motive de conștiință (ID 140943) și
dreptul la obiecție pe motive de conștiință (ID
159697)

RO: sintagma „pe motive” = element de explicitare

un termen-sintagmă = o entitate semantică, nu este
nevoie să analizăm fiecare element al său în parte
(ex. pământ de flori; nu punem în discuție ce
înseamnă „de flori”, nu adăugăm „pentru plantat” sau
„de semănat” etc.)

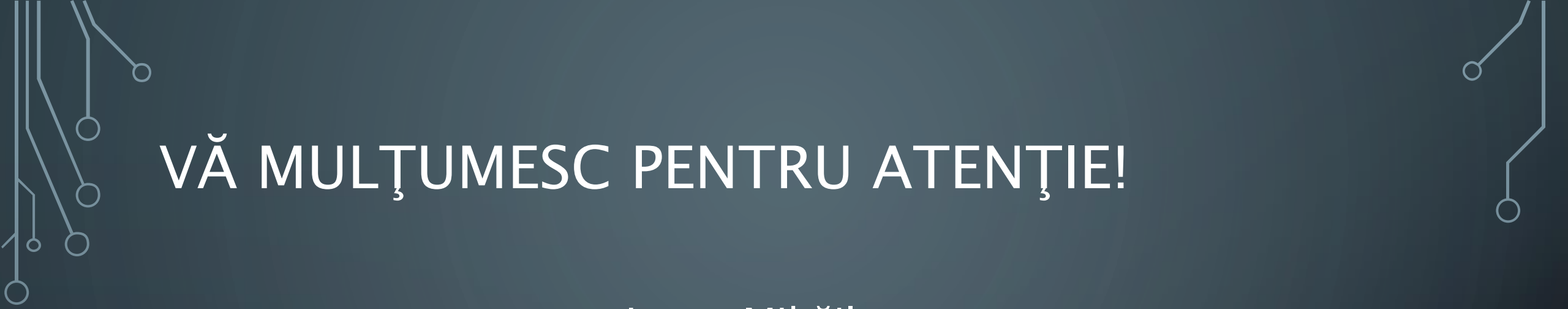
[http://www.ier.ro/sites/default/files/pdf/newsletter_
septembrie_ro_2016.pdf](http://www.ier.ro/sites/default/files/pdf/newsletter_septembrie_ro_2016.pdf)

Art. 10 alin. (2) din Cartă				
FR	IT	ES	EN	RO
droit à l'objection de conscience	diritto all'obiezione di coscienza	derecho a la objeción de conciencia	right to conscientious objection	dreptul la obiecție pe motive de conștiință

EXAMPLE

- obiector de conștiință
 - termen cu sens general
 - reflectă evoluția în timp a acestei instituții juridice, fără a o limita la o situația persoanelor care refuză îndeplinirea serviciului militar din motive de conștiință sau religioase
 - utilizat și în alte situații în care persoanele pot refuza, din motive de conștiință să îndeplinească alte acte sau activități (ex. medicii care refuză să realizeze întreruperi de sarcină, persoane aflate în executarea unor pedepse privative de libertate, care fiind adepte ale unor culte sau religii trebuie hrănite în mod adecvat etc.)
- 15 mai: Ziua internațională a obiectorilor de conștiință (Ziua internațională a obiecției de conștiință)

http://www.ier.ro/sites/default/files/pdf/newsletter_septembrie_ro_2016.pdf

VĂ MULȚUMESC PENTRU ATENȚIE!

Laura Mihăilescu

Serviciul Coordonare Traduceri

Institutul European din România

laura.mihailescu@ier.ro

www.ier.ro

